

РЕЦЕНЗИЯ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА:

**„ВЛИЯНИЕТО НА МЕНТОРА ВЪРХУ ПРОЦЕСА
НА ИНТЕГРАЦИЯ НА СТАЖАНТ-УЧИТЕЛИТЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА“**

Разработен от докторант Ница Сигалит Хакмон

Докторска програма “Теория на възпитанието и дидактика”

Професионално направление 1.2. Педагогика

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Изготвил рецензията: доц. дн София Христова Дерменджиева –
Югозападен университет „Неофит Рилски“, гр. Благоевград

Дисертационният труд е посветен на една от най-актуалните проблематики в съвременната педагогическа наука – процесът на професионална интеграция на стажант-учителите и ролята на учителя-наставник в този процес. В контекста на задълбочаващ се недостиг на учители, увеличаваща се хетерогенност на класовете и високите обществени очаквания към качеството на образованието, въпросът за ефективната въвеждаща практика на новопостъпили учители придобива стратегическа значимост. Като отчита ролята на множество контекстуални фактори, *авторът формулира ясни изследователски цели, които отговарят на съвременните образователни предизвикателства.*

Изследването аргументирано поставя акцент върху менторството като решаващ механизъм за професионална подкрепа, който подпомага устойчивото задържане в професията и изграждането на професионална идентичност. По този начин темата съчетава теоретична и практическа значимост, като дава решения на проблеми с висока обществена и институционална стойност.

Целите на дисертационния труд са ясно формулирани и методологически издържани. Авторът си поставя за задача да изследва влиянието на професионалната компетентност, педагогическите практики и междуличностните качества на учителя-наставник върху интеграцията на стажантите в образователната институция.

Изследователските въпроси и хипотези са прецизно структурирани и обхващат както индивидуални фактори (самоефективност, удовлетвореност, професионална „мисия“), така и контекстуални условия (училищен климат, институционална подкрепа).

Тази концептуална рамка позволява на изследването да надхвърли традиционните разбирания за менторството като едностранен процес на наставничество и да го разгледа като динамично взаимодействие между личностни ресурси и институционални контексти.

Постигането на заложените цели е осигурено чрез задълбочен преглед на специализираната литература и аналитичен подход към съществуващите модели на менторство. Обобщенията от литературния обзор създават надеждна основа за избор на методологически решения, които са последователни и аргументирани.

Авторът изгражда изследователските си цели върху стабилна теоретична рамка, която съчетава класическите педагогически идеи (Дюи, Алони) с модерни изследвания в областта на професионалната идентичност и организационната социализация в образователните институции. Дисертацията успешно интегрира етични и педагогически перспективи, като поставя менторството в центъра на процеса на изграждане на устойчиви професионални практики. *Това концептуално позициониране е приносно, защото свързва индивидуалната динамика на стажанта с институционалните рамки и професионалните ценности.* Особено ценно е, че авторът не се ограничава до механично цитиране, а извежда аналитични обобщения и критични наблюдения.

Литературата е интерпретирана с дълбочина и критична чувствителност, като по този начин е обоснована необходимостта от ново емпирично

изследване. Трудът демонстрира умение да се идентифицират празнини в научните знания и да се предложи оригинален изследователски ракурс.

Методологията на изследването представлява една от най-силните му страни. Приложен е смесен подход, съчетаващ количествени и качествени данни, което позволява използване на няколко различни метода, в качеството им на източници за изучаване на дадения проблем, за да се постигне по-точен резултат и разбиране и повишава надеждността на резултатите. Отличителната характеристика на използвания смесен подход (триангулацията) е операционалната му функционалност при изследване на сложни педагогически явления.

Изключителна е ролята на двукохортният дизайн с паралелни въпросници за стажанти и ментори, който осигурява ролево-специфичен анализ и позволява сравнение между двете групи. Количествената част осигурява обективност и възможност за статистическа проверка на хипотезите, докато качествените данни внасят дълбочина и контекстуална чувствителност. Регресионният анализ е използван коректно за оценка на зависимости между предиктори и резултати, като се отчитат ограниченията на напречно-срезовия дизайн. Авторът демонстрира висока методологическа култура чрез прилагане на стандартизирани инструменти, осигуряване на надеждност и валидност и прозрачност на аналитичните процедури.

Статистическата обработка е проведена с висока експертност и коректност, като са използвани описателни и инференциални техники, включително множествена регресия. Аналитичната интерпретация на резултатите насочва към по-широко осмисляне на взаимодействието между ментор и стажант и го откроява като решаващ фактор за усилване на професионалната идентичност на новопостъпилите учители в хода на въвеждащата им квалификация.

Значим принос на дисертацията е задълбоченият анализ на предикторите „мисия“, „престиж“ и „професионална самоефективност“ в двете изследвани групи:

- при стажант-учителите: „Мисията“ е устойчив положителен предиктор, който поддържа мотивацията и ангажираността в условията на несигурност и трудности. „Престижът“ показва отрицателна връзка с удовлетвореността и адаптацията – високите очаквания за социално признание често се разминават с реалността и водят до разочарование. Професионалната самоефективност е отчетена на умерено високи нива, но не се проявява като самостоятелен предиктор.

- при учителите-наставници: „Мисията“ отново е положителен фактор, но със стабилизираща роля. „Престижът“ корелира положително с удовлетвореността, но не оказва влияние върху адаптацията. Самоефективността показва по-сдържани стойности и дори отрицателен тренд – знак за реалистична и критична самооценка.

Авторът достига до концептуално значими заключения – „мисията“ е последователно положителен фактор и при двете групи; „престижът“ е двупосочен показател, който носи риск от разочарование при стажантите, но подпомага удовлетвореността при менторите; самоефективността сама по себе си не гарантира успех без институционален и релационен контекст.

Обобщените резултати и техните интерпретации формират основата на приносите на труда. Дисертацията убедително защитава тезата, че взаимодействието между ментор и стажант е решаващо за изграждането на професионална идентичност. Менторът изпълнява ролята на модел и фасилитатор, предоставяйки не само педагогическа подкрепа, но и емоционална сигурност. Взаимното доверие и сътрудничество укрепват самоефективността и ангажираността, а чрез тях – и желанието за дългосрочна реализация в професията.

Документирането на всички аналитични процедури гарантира възпроизводимостта на резултатите. Подчертавам, че разработения методологически дизайн е не само изследователски инструмент, но и приносна перспектива за бъдещи проучвания в областта на учителската интеграция в образователната система.

Дисертационният труд на Ница Сигалит Хакмон обогатява педагогическата наука на изследователско равнище: авторът демонстрира високо ниво на компетентност в анализа на литературата, методологическа прецизност и аналитична зрялост при интерпретацията на данните. Изследването е актуално, научно обосновано и практически приложимо.

Резултатите не само допълват теоретичните разбирания за менторството, но и предлагат конкретни стратегии за ефективна подкрепа на начинаещите учители. Дисертацията отговаря на всички академични изисквания и заслужава висока оценка, защото трудът притежава научна и практическа стойност, в чиято диференцираност се открояват:

1. Научни приноси:

- извършен е критичен анализ на специализираната литература и е обосновано разширено разбиране за професионалната идентичност на учителя като динамичен процес.
- разработена е концептуална рамка, която интегрира индивидуалните, междуличностните и институционалните аспекти на менторството.

2. Методологически приноси:

- апробиран е двукохортен сравнителен дизайн на изследване с паралелни инструменти за учители-стажанти и учители-наставници.
- приложен е смесен изследователски подход, който съчетава количествени и качествени данни.
- представен и защитен е възпроизводим модел за оценка на менторството и неговото влияние върху образователната интеграция чрез:

1) Представително изследване със 101 участници, което позволява надежден сравнителен анализ.

2) Доказана е положителната роля на „мисията“ и комплексният характер на „престижа“.

3) Подчертана е водещата роля на контекстуалните фактори за успешната интеграция.

4. Практико-приложни приноси:

- изведени са препоръки за усъвършенстване на подготовката и подкрепата на ментори.

- идентифицирани са стратегии за институционална подкрепа и задържане на младите учители

- конструирани са предложения за развитие на политики и практики, които укрепват менторството като системен инструмент за въвеждаща подкрепа.

Въз основа на проведения анализ, убедено препоръчвам на членовете на уважаемото научно жури да оценят по достойнство представения дисертационен труд и да присъдят на докторант Ница Хакмон образователната и научна степен „доктор“, Докторска програма “Теория на възпитанието и дидактика”, Професионално направление 1.2. Педагогика, Област на висше образование 1. Педагогически науки

01.12.2025 г.
гр. Благоевград

Подпис:
/доц. дн София Дерменджиева/

REVIEW
OF A DISSERTATION THESIS ON THE TOPIC:
"THE INFLUENCE OF THE MENTOR ON THE PROCESS OF
INTEGRATION OF TEACHERS INTO THE EDUCATION SYSTEM"

Developed by PhD student Nitza Sigalit Hakmon

Doctoral program "Theory of Education and Didactics"

Professional field 1.2. Pedagogy

Field of higher education 1. Pedagogical sciences

Prepared by the reviewer: Assoc. Prof. Sofia Dermendzhieva – South-west University "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

The dissertation is dedicated to one of the most topical issues in modern pedagogical science – the process of professional integration of trainee teachers and the role of the teacher-mentor in this process. In the context of a deepening shortage of teachers, increasing heterogeneity of classes and high public expectations for the quality of education, the issue of effective introductory practice for newly arrived teachers acquires strategic significance. Taking into account the role of numerous contextual factors, the author formulates clear research objectives that respond to modern educational challenges.

The study argues that mentoring is a crucial mechanism for professional support that supports sustainable retention in the profession and the building of professional identity. In this way, the topic combines theoretical and practical significance, providing solutions to problems of high social and institutional value.

The objectives of the dissertation are clearly formulated and methodologically sound. The author sets himself the task of investigating the influence of the professional competence, pedagogical practices and interpersonal qualities of the teacher-mentor on the integration of trainees in the educational institution.

The research questions and hypotheses are precisely structured and encompass both individual factors (self-efficacy, satisfaction, professional "mission") and contextual conditions (school climate, institutional support).

This conceptual framework allows the study to move beyond traditional understandings of mentoring as a unidirectional process of guidance and to consider it as a dynamic interaction between personal resources and institutional contexts.

The achievement of the set goals is ensured by a thorough review of the specialized literature and an analytical approach to existing mentoring models. The summaries from the literature review create a reliable basis for choosing methodological solutions that are consistent and well-reasoned.

The author builds his research goals on a stable theoretical framework that combines classical pedagogical ideas (Dewey, Aloni) with modern research in the field of professional identity and organizational socialization in educational institutions. The dissertation successfully integrates ethical and pedagogical perspectives, placing mentoring at the center of the process of building sustainable professional practices. This conceptual positioning is beneficial because it connects the individual dynamics of the trainee with institutional frameworks and professional values. It is especially valuable that the author does not limit himself to mechanical citation, but draws analytical summaries and critical observations.

The literature is interpreted with depth and critical sensitivity, thus justifying the need for new empirical research. The work demonstrates the ability to identify gaps in scientific knowledge and to offer an original research perspective.

The methodology of the study is one of its strongest points. A mixed approach was applied, combining quantitative and qualitative data, which allows the use of several different methods as sources for studying the given problem in order to achieve a more accurate result and understanding and increases the reliability of the results. The distinctive feature of the mixed approach used (triangulation) is its operational functionality in the study of complex pedagogical phenomena.

The role of the two-cohort design with parallel questionnaires for trainees and mentors is exceptional, providing role-specific analysis and allowing comparison between the two groups. The quantitative part provides objectivity and the possibility

of statistical testing of the hypotheses, while the qualitative data bring depth and contextual sensitivity. Regression analysis was used correctly to assess dependencies between predictors and outcomes, taking into account the limitations of the cross-sectional design. The author demonstrates a high methodological culture by applying standardized tools, ensuring reliability and validity, and transparency of the analytical procedures.

The statistical processing was carried out with high expertise and correctness, using descriptive and inferential techniques, including multiple regression. The analytical interpretation of the results points to a broader understanding of the interaction between mentor and trainee and highlights it as a crucial factor in strengthening the professional identity of newly admitted teachers during their introductory qualification.

A significant contribution of the dissertation is the in-depth analysis of the predictors "mission", "prestige" and "professional self-efficacy" in the two studied groups:

- for trainee teachers: "Mission" is a stable positive predictor that maintains motivation and engagement in conditions of uncertainty and difficulties. "Prestige" shows a negative relationship with satisfaction and adaptation - high expectations for social recognition often diverge from reality and lead to disappointment. Professional self-efficacy is reported at moderately high levels, but does not appear as an independent predictor.

- for mentor teachers: "Mission" is again a positive factor, but with a stabilizing role. "Prestige" correlates positively with satisfaction, but does not affect adaptation. Self-efficacy shows more restrained values and even a negative trend - a sign of realistic and critical self-assessment.

The author reaches conceptually significant conclusions

- "mission" is a consistently positive factor in both groups; "prestige" is a two-way indicator that carries a risk of disappointment in trainees, but supports satisfaction in mentors; self-efficacy alone does not guarantee success without an institutional and relational context.

The summarized results and their interpretations form the basis of the contributions of the work. The dissertation convincingly defends the thesis that the interaction between mentor and trainee is crucial for the construction of professional identity. The mentor plays the role of a model and facilitator, providing not only pedagogical support, but also emotional security. Mutual trust and cooperation strengthen self-efficacy and commitment, and through them - the desire for long-term realization in the profession.

The documentation of all analytical procedures guarantees the reproducibility of the results. I emphasize that the developed methodological design is not only a research tool, but also a contributing perspective for future studies in the field of teacher integration in the education system.

The dissertation work of Nitza Sigalit Hakmon enriches pedagogical science at the research level: the author demonstrates a high level of competence in literature analysis, methodological precision and analytical maturity in the interpretation of data. The research is up-to-date, scientifically sound and practically applicable.

The results not only complement the theoretical understanding of mentoring, but also offer specific strategies for effective support of novice teachers. The dissertation meets all academic requirements and deserves high marks, because the work has scientific and practical value, in the differentiation of which the following stand out:

1. Scientific contributions:

- a critical analysis of the specialized literature has been carried out and an expanded understanding of the teacher's professional identity as a dynamic process has been substantiated.

- a conceptual framework was developed that integrates the individual, interpersonal and institutional aspects of mentoring.

2. Methodological contributions:

- a two-cohort comparative study design with parallel instruments for teacher trainees and teacher mentors was tested.

- a mixed research approach has been applied, combining quantitative and qualitative data.

- a reproducible model for evaluating mentoring and its impact on educational integration has been presented and defended through:

1) A representative study with 101 participants, which allows for a reliable comparative analysis.

2) The positive role of the “mission” and the complex nature of “prestige” have been proven.

3) The leading role of contextual factors for successful integration has been emphasized.

4. Practical and applied contributions:

- recommendations have been made for improving the training and support of mentors.

- strategies for institutional support and retention of young teachers have been identified

- proposals have been constructed for the development of policies and practices that strengthen mentoring as a systemic tool for introductory support.

Based on the analysis made, I strongly recommend that the members of the scientific jury award the educational and scientific degree "Doctor" to doctoral student Nitza Sigalit Hakmon, Doctoral program “Theory of Education and Didactics”, Professional field 1.2. Pedagogy, Field of higher education 1. Pedagogical sciences.

01.12.2025
Blagoevgrad

Signature:
/Assoc. Prof. Dr.Sc. Dermendzhieva/